

**Theologiae Moralis Sacramentalis Ad Instructionem
Ordinandorum & Curandorum Ex Materia De Sacramentis
In Genere Et Ordinis Eucharistiae, Poenitentiae, Ac
Matrimonii In Specie**

De Matrimonij Sacramento, & omnibus Peccatis contra VI. præceptum, ac
de Abortu

Sporer, Patritius

Salisburgi, 1711

Sectio IV. Abortus idem causaliter, vel dubiè causatus.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-55333](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-55333)

746 *Theol. Sacrament. Pars IV. Cap. IV.*
sequatur effectus, erisne irregularis? Omnis
eris tu: & non erit alter perlausus non impedi-
ens. Ne mireris: Nam alter licet immediatus
se habeat ad abortum vel homicidium, tamen
merè negativè se habet, purè omissione, cui à
SS. Canonibus non est imposita irregularitas:
at verò tu maligne dissuasor, et si remotius habe-
beas ad abortum vel homicidium, habes tamen
te positivè maximè, per actum dissuadendi, ex
que positivè influis in mortem secutam, ex
dissuasione: cui actui positivo & cooperatione
clarè conjuncta est irregularitas à Sacris Canoni-
bus. Ita *Suarez*, *Sayrus*, *Vega*, *Megala* apud
Dianam p. 4. tr. 2. resol. 7. in fine (sed dif-
fidentem cum *Avila* & *Laymanno* supra citato)
& tenet etiam *Tamburinus* cit. tr. 4. c. 15. §. 9.
n. 10. At nunquid in nostro casu etiam censura
Sixtinæ subjacebis? Credo omnino, quod sic:
Nam certè positivè præstas saltem favorem ad
abortum: favorem autem præbentes clare ex-
primit dicta Constitutio.

SECTIO IV.

Abortus idem casualiter vel dubiè causatus

SUMMARIUM.

739. *Abortus casualis, indirectè voluntarius quandoque peccatum?*
740. *An pœnas incurrat dans operam rei licite?*
741. *Vel rei illicitæ?*
742. *Ac etiam mandans, vel suadens talem rem vel actionem licitam vel illicitam?*
743. *Ex abortu casuali mixto indirectè tantum voluntario non incurritur excommunicatio, siue quis in operam rei licite, siue illicitæ.*

IV.
Sect. IV. De abortu fœtus animati. 747

744. Ex abortu merè casu & simpliciter involuntario nulla pœna incurritur.
746. Nisi actio alia ea ipsa ratione sit prohibita, ut Clericis & Monachis usus Chyrurgia.
747. Aut hic & nunc nimis periculosa.
748. Quid de abortu vel homicidio merè casuali ex errore factō?
749. Pro abortu vel homicidio dubiè causato ponuntur tres regule quoad pœnas.

A Bortus casualis generatim dicitur, qui fit ⁷³⁸ vel sequitur ex actione aliqua vel omissione præter directam operantis intentionē, ideoq; directè saltem & in se involuntariè. Et hinc dicitur alius *casualis mixtus*, & indirectè in sua causa adhuc voluntarius, cùm quis scil. aliquid agit, undè prævidet, nec tamen satis præcavet abortum secuturum: sic enim partim casualis est, quatenus fit præter directam intentionem operantis: partim adhuc voluntarius est in sua causa indirectè: qui enim vult agere aliquid, undè prævidet, nec præcavet alterius mortem causandam, eo ipso indirectè, in sua causa volita vult ipsam mortem. Alius est abortus merè casualis & simpliciter involuntarius, qui fit præter omnem directam & indirectam operantis intentionem, cùm quis nimis aliquid agit, ex quo nec prævidit, nec prævidere debuit abortum secuturum: aut si quid periculi prævidit, illud sufficienti diligentia adhibita præcavere studuit. Tandem dubiè causatus abortus potest esse dupliciter. Primo sic: ut dubitetur de ipso corpore delicti, sitne vera ex alicujus actione abortus secutus, nec ne?

Secun-

Secundò sic : ut constet de corpore delicti ~~le~~
abortu secuto, dubitetur solum de causalitate ~~le~~
efficacia cooperationis ad illum effectum. Re-
postea exemplis manifesta fiet. Pro re & Iurium
& Opinionum varietate valde perplexa & in-
tricata, quoad irregularitatem, aliasque penas
incurrentas, dabo pro coronide tres Reglas
forte Confessario non inutiles. Loquimur in spe
cie de abortu fœtūs animati : Eadem autem om-
nia sunt de quolibet homicidio illicito, moral-
iter, causaliter, & dubiè causato.

*Abortus casualis mixtus, indirectè volu-
tarious.*

739 **E**ST peccatum mortale, vel veniale, pro-
tione majoris vel minoris, & periculū
causando, & culpæ vel negligentiæ in cavendo;
ac proindè mortale erit, & irregularitatem indi-
cet, quando actio de se est efficax & periculosa
ad abortum vel homicidium causandum, & cul-
pa seu negligentia in cavendo lata seu gravis est;
secus, si actio de se non ita periculosa, aut licet
periculosa, culpa tamen in cavendo levius
sive deindè aliquis det operam rei licitæ, seu illi-
citæ : sive in aliâ, sive in ipsâ materiâ homicidii.
Ratio peccati clara est : Quandocunque enim
aliquod opus directè facere illicitum est, etiam
per se illicitum erit illud indirectè facere, ejus
prævisi causam voluntariè ponendo, nisi urgen-
tissima causa ita operantem excusans moralit-
atem cooperationis tollat, & permissionem iustificat,
ut *supra* n. 711. & 712. admissum est;

irregularitate autem meritò puniunt Sacri Canones, non tantum homicidium voluntarium in se, sed omnem etiam actionem ad homicidium culpabiliter concurrentem: atque adeò etiam abortum aliudve homicidium casuale indirectè & in iuâ causâ voluntarium, ut liquidò constat variis textibus *tit. de homicidio.* partim infra adfrendis: & signatè exprimit Canon XI. *de cætero noveris, quòd Diaconus, qui homicidio causam dedisse videtur, non videtur ad Sacerdotium promovendus.*

Quando quis dat operam rei licitæ quantumvis periculosæ ad prævisum abortum vel homicidium causandum, effectu secuto, tunc solùm irregularitatem contrahit, si culpa in cavendo lata, gravis & mortal is fuit, alias non. Ratio est: quia hæc irregularitas est ex delicto; sed non est verosimile gravissimam irregularitatis poenam esse impositam delicto levi & veniali tantum. Cùm ergò in ipsâ actione licitâ, quæ est causa abortus vel homicidii, nulla sit culpa, requiritur, ut ex parte negligentiarum cavendi culpa sit gravis & mortal is. Exempla habes, & hac ratione intelliges. in *Jure c. Presbyterum. de homicidio.* ubi pronuntiatur irregularis Presbyter, qui causâ disciplinæ percussit puerum in capite, undè postea mortuus est: quia nimis correctio fuit immoderata cum lata culpa. Et *c. continebatur ib.* declaratur irregularis Diaconus, quòd, dum falce præcinctus, colluderet cum laico, & hic viator, juxta conditionem, ludi, ejus tergo velut in-

qui-

quitaturus insiliens, ejus falce graviter vulnera
tus objerit: imputabatur enim in culpam latam
quod gnarus conditionis ludi, falce non posse
deposita colludens, non caverit periculum, ut
recte notat Filliucius *tr. 20. c. 3. q. 3.* Idem doc-
in nostro casu similiter eveniente: ut si pater
vel parens mulierem vel filiam praegnancem po-
stè castigans; modumque culpabiliter excedens
ei abortum causet: si maritus in copula cum
uxore praegnante incautâ violentia fœtum ex-
tinguat, vel abortiri faciat, &c. Idque à fortiori
dicendum erit in copulâ illicitâ cum pragnan-
te. Quinimò universaliter: quando quis ex
operam rei illicitæ de se periculosa vel effectu
ad abortum vel homicidium prævîsum causati-
dum, non semper requiri culpam latam & morta-
talem, sed sufficere sàpè levem & veniale in co-
vendo negligentiam ad irregularitatem contra-
hendam sentiunt satis communiter Doctores
apud Laym. *cit. tr. 3. c. 10. n. 4.* consentientem,
ex eo quod longè facilius incurritur irregulari-
tas, quando quis dat operam rei illicitæ, quam
cum quis opus licitum exercet, ut significat
passim *Canones c. Ad audientiam & seq.*
Cùm ergò in actione licitâ requiratur culpa gre-
vis, consequenter in actione illicitâ sufficiet etiam
culpa levís. Sed stat sententia.

741 Etiam cum quis dat operam rei illicitæ, sive
in aliâ, sive in ipsâ homicidii materiâ, etiam
periculosâ, nunquam in foro conscientia in-
curritur irregularitas ex delicto homicidii etiam
sua huius.

sualis, nisi culpa seu negligentia in causando homicidio lata & mortalis fuerit: ut proinde tuò nemo se censeat irregularē in foro conscientiæ, nisi delictum commissum sit mortale in ipso genere homicidii. Ita *Henriquez, Avila, Suarez, Coninck*, aliisque citatis Tamburinus hic c. 15. §. 2. à. n. 12. eamque doctrinam probabilem & in praxi tutam censet ipse Layman l. c. Ratio est: quia irregularitas ex delicto homicidii casualis per Sacros Canones non inducitur ex eo, quod opus in se licitum vel illicitum aut periculōsum sit: sed ex eo, quod ex tali opere culpabiliter inferatur mors homini; æquitas autem non patitur, ex levi solūm culpâ induci pœnam tam gravem. Discriben ergo illud, an homicidium sequatur ex actione licitâ vel illicitâ pertinet solūm ad forum externum ad hanc ipsam culpam discernendam: nam in foro externo præsumi solet eum, qui operam dedit rei illicitæ, ex quâ homicidium fecutum est, non nisi latâ culpâ causam homicidii præbuisse: ex quâ præsumptione c. *sicut ex literarum de homicid.* Pontifex meritò pronuntiavit irregularē Presbyterum illum, qui mulierem gravidam per ludum incautè zonâ traxit, abortu indè secuto: meritò enim præsumpsit gravem culpam & temeritatem, & fortè etiam directam abortus procurandi intentionem, ut ex contextu videtur innui: atque ita in similibus casibus in jure repertis. Et universaliter: si des operam rei illicitæ valdè periculosæ ad abortum vel homi-

homicidium causandum v. g. mulierem gravam atrociter verberando ex iracundia, hominem fuisse vel ensē cæsim in capite feriendo, semper in foro externo pronuntiandus est regularis: idque ex delicto homicidii voluntari potius, quam casualis, ut infra de abortu casuali rursus notabo. Atqui in foro conscientia præsumptio cedit veritati: ergo cuicunque etiam illicitæ & periculose dederis operam, quā præter intentionem tuam securus est abortus, vel aliud homicidium, si tibi constet culpa gravem & mortalem non intercessisse in cavingo homicidio, sed levem & veniale v. g. madaverintiam, præcipitantiam, &c. tuto in conscientia ne censeas te irregularem (quidquid præsumatur in foro externo) sed, seculo scandalo, poteris te gerere tanquam liberum ab irregularitate; quemadmodum & econtra, si exteriorius judicetur quidem nullam fuisse culpam vel satis levem, tu autem conscius tibi sis graviter deliquisse, obligaberis ut verum irregulare te gerere abstinendo à Sacris, &c. Vide Suarez *de cens. disp. 45. sect. 5.* Denique in dubio, in culpa illa gravis vel levis fuerit in cavingo abortu vel homicidio de facto certo secuto, omnino præsumendum te irregularem colliges infra.

749. Regulâ 1.

742 Idem porrò dicendum de abortu vel homicidio casuali moraliter causato, ius consilio, inductione: Ut si v. g. mulier

prægnanti mandes, vel suadeas actionem periculosa, gestationem gravis ponderis, ascensum arduum, saltationem immodicam, &c. ex qua prævides, & gravi culpâ non præcaves abortū secuturum. Et universaliter: quicunque alteri mandat, suadet, consulit, vel quomodolibet inducit ad actionem aliquam, seu licitam, seu quomodolibet illicitam, ac de se periculosam, ex qua prævidet, suspicatur, vel subdubit, nec tamen sufficienter præcavet, secuturam mortem alterius tertii; eā secutā irregularis erit, si culpa in cavingo gravis erat: alias non. Et sic intelliges c. ult. de homicid. in 6. *Qui mandat aliquem verberari (licet expressè inhibeat, ne occidatur ulla tensio, vel membro aliquo munitetur) irregularis efficitur, si mandatarius finis mandati excedens, munit, vel occidat: cum mandando in culpa fuerit, & hoc evenire posse debuerit cogitare.* At quid si mulier prægnanti suadeas, vel offeras ad abortum procurandum pharmacum nimis acre, unde continget matrem simul cum fœtu extingui: erisne bis irregularis ex duplo homicidio, uno voluntario fœtus, altero casuali matris; similiter si alicui mandes vel suadeas occidere alterum, duellum inire, &c. contingat occidi ipsum mandatarium vel suasum, cum id posse contingere certe prævideris, nec sufficienter præcaveris, et si non intenderis, erisne adhuc irregularis? Affirmant communius &, sine dubio probabilius ac tuus DD. Suarez, Navarr. Coninck, Sayrus,

Pars IV. SACRAMENT.

B b b

alius-

754 *Theol. Sacram. Pars IV. Cap. IV.*

aliisque citatis Diana p. 4. tr. 2. resol. 11. eò quod
hujusmodi actiones de se sint periculosæ ad
mucidium, illud que illicite caulent. Negant
verò non improbabiliter *Turrianus*, *Ha-
dus*, *Joan. Präpositus*, quos citat & approbat
Lug. disp. 19. seet. 2. §. 2. n. 4. Ratio est: quia aliud
est mandare vel consulere, ut quis occidat;
quod, effectu secuto, semper secum trahit in-
gularitatem ex claro jure. Aliud est, mandan-
do vel consulendo alterum solum periculum
mortis exponere, quod nullo claro jure secum
trahit irregularitatem. Excipit tamen te-
mè *Lugo ibidem*, nisi quis eo animo & directa
intentione mandatum vel consilium dedit al-
teri, ut ea occasione ipse occidetur: Quà eni-
ratione David occidit Uriam gladio filiorum
Ammon? hoc tempore sine dubio futurus ir-
regularis.

743 Ex abortu casuali mixto indirecte tantum &
in causâ voluntatio non incurrit excommuni-
catio Sixti V. sive quis det operam rei licita, sive
illicita, & non sine gravi culpâ in cavendo, dum
modò directe non intendat. Ratio est: quia ab-
ortus casualis quantumvis culpabiliter causatus,
directe tamen minimè intentus, non potestus
men dici voluntariè procuratus, seu *factus*
quaesitus, qualem solum suo fulmine fecit Sixtus
Pontifex: Eadémq; est ratio de reservatione Cle-
mentis VIII. pro Religiosis: iuris & Episcopali
pro Diœcesanis. Non ergo eam censuram
reservationem incurrit parens vel maritus filium

vel uxorem prægnantem, sive justæ punitionis causâ, sive ex iracundiâ graviter percutiens non sine gravi culpâ, & præviso abortûs periculo postea secuti, si eam non intendit. Neque maritus cum uxore, vel alius cum foemina prægnante copulam nimiâ vehementiâ exercens abortu indè secuto, si eum minimè intendit, sed solum explorere libidinem voluit. Quia licet talis fuisset in culpâ mortali, respectu abortûs causati, atquè idèo irregularitatem ex delicto abortûs casualis minimè effugiât; non tamen diceretur procurare abortum: verbum enim ipsum *procurare* significat studiosè & ex industriâ quædere, idèoque directe & in se velle abortum. Atque propter eandem rationem nota hic obiter, Episcopum posse dispensare in irregularitate *ex* eo abortu, sicut & quolibet homicidio casuali occulto indirecte tantum voluntario. Nam & Sixtus V. solum loquitur de abortu *voluntariè procurato*: & Concilium Tridentinum in facultate concessa Episcopis solum excipit *homicidium voluntarium*: quale simpliciter non potest dici casuale indirecte & imperfecte voluntarium: ut si mandes alterum inique verberari, mandatario excedente & occidente: si provocatus ad pugnam solum animo percutiendi accessisti, postea verò præter intentionem, ne occidereris, occidisti, &c. Ita *Navarrus*, *Henriquez*, *Suarez*, aliisque citatis *Filliucius* tr. 20. t. 3. q. 11. Layman. c. 12. assert. 4. in fine; recte

756 Theol. Sacram. Pars IV. Cap. IV.
addens, hanc resolutionem etiam servire posse
Parochis, quibus homicidia reservari solent.
tamen in conscientiae foro consitenti bona
credere possunt, si afferat, non habuisse sepius
positum occidendi, sed solum v. g. risus, et
postea verò necessitate compulsum occidi-
ne ipsem et occideretur, ejusmodi peccatum
non debet reservatum censeri, præsumtum
occultum sit; si verò notorium, concur-
plerumque, ut examini Episcopi relin-
etur. Sic Layman. Eadémque erit ratio in no-
stro casu, ut jam inntui.

*Abortus merè casualis, simpliciter in-
luntarius.*

744 **S**equens nimirum ex actione alicujus seculi-
tâ, seu illicitâ, sed aut nullo modo præ-
ius, aut, si quid periculi prævisum, sufficienti-
limenti adhibitâ, ne sequeretur, præcautio-
nec peccatum est, neq; inducit excommunica-
tionem Sixti V. sed neq; irregularitatem, nisi for-
in uno casu. *Ratio clara est: Quia ubi nullum
voluntarium, nullum potest esse peccatum, &
ibi nullum peccatum, nulla debet esse poena, præ-
sertim censura: & quoad irregularitatem etiam
certum est, quando quis dat operam rei illicitæ, &
Medicus medendo, maritus cognoscendo fami-
nam gravidam, si debitâ adhibitâ diligentia in-
cavendo, nihilominus sequatur abortus, ex clu-
ro Jure in simili. c. *Dilectus.* & seqq. de Homi-
nid. Atque etiam omnino verum est, quando
quis dat operam rei illicitæ, saltem non nimis*

periculose ad abortum vel homicidium causandum. Ita communior Doctorum, quos citant, & sequuntur Filliucius *tr. 20. c. 3. q. 8.* Tannerus *p. 3. disp. 6. dub. 11 n. 116.* Layman. *c. 10. n. 1. G. 3.* Diana *p. 4. tr. 2. refol. 20.* Ratio est: Quia hæc irregularitas non incurritur, nisi intercedat culpa homicidii: At in nostro casu nulla est culpa homicidii: licet enim quis peccet exercendo opus illicitum, abortus tamen vel homicidium inde secutum est ei simpliciter involuntarium, quippe de quo aut nullo modo cogitavit, aut si cogitavit, debitam cavendi diligentiam adhibuisse supponitur.

Contrarium tamen universim docent gra-745
vissimi Doctores, *Navarrus, Covarruvias,*
Sanchez, Valentia, alii permulti apud *Tanne-
rum & Dianam citatos*, probantque ex Jure.
c. Dilectus. c. Joannes. c. ult. eod. tit. ubi de-
cernitur, eum, qui dando operam rei licitæ adhi-
bita debitâ diligentia, homicidium casualiter fe-
cit, non esse irregularē: ergo à contrario ar-
gumento inferunt; omnis, qui dando operam
rei illicitæ homicidii fecit, irregularis erit: quod
argumentum, licet non apud Dialecticos, ta-
men apud Canonistas valere ait *Navarrus c. 27.*
n. 219. Verum quidquid alias apud Canonistas
valeat illud argumentum à contrario sensu,
certè non debet valere in nostro casu; quia ir-
regularitas non incurritur, nisi in casibus Jure ex-
pressis; atqui contrarius ille sensus in illâ gene-
ralitate nullibi expressus est in Jure, quin oppo-

situm apertè colligitur ex c. Quantum d
ubi Pontifex declarat, eum, qui caballos, etiam
si furtivos, abduxit, à quibus mulier collisla
ortum fecit, furti quidem reum esse, attamen
voluntas illius non agnoscitur perniciosa ful-
se, non potest addici, & occidi per leges; quan-
mirum (ut notat Glossa ibidem) mulier, ut
sibi caveat præmonuit; aut forte periculum
omnino non advertit. Quidni eadem sit ratio
de irregularitate ex delicto? Videamus ergo, ut
aliquid saltem particulare exprimatur in Jure.

746 Communis exceptio est: nisi actio aliqua
ipsa ratione illicita seu prohibita sit in Jure, quod
cum periculo mortis inferendæ conjuncta esse
soleat: quâ ratione Clericis & Monachis in Sa-
cris constitutis graviter prohibetur usus artis
chyrurgicæ per sectionem, & adustionem
sententiam, ne Clerici vel Monachi, ubi in-
ter alias prohibiciones cooperationis ad mortem
dicitur. Nec ullam Chyrurgia artem Subdia-
conus, Diaconus vel Sacerdos exerceat, qua-
ustionem vel incisionem inducit. Atque adeo,
si contra hanc prohibitionem Clericus vel Mo-
nachus in Sacris constitutus exerceat Chyrurgiam
per incisionem vel adustionem etiam omni adhi-
bitâ diligentia & cautela, ne mors sequatur, eâ in-
hilominus præter omnem intentionem mere ca-
sualiter secutâ, irregularis erit, secundum Do-
ctorum communem consensum & intellectum,
c. Tua nos, de homicid. ubi Pontifex requisitus,
Atne irregularis, & à Sacris arcendus quidam

Mo.

Monachus Chyrurgicus, qui mulieris tumorem guturis curare volens ferro incidit, expressè præmonens, ne se vento exponat, ne forte ventus subintrans causam mortis adferret: illa neglecto salutari mandato, messis causâ, vento se exposuit, eoque intrante scissuram, multum sanguinis effundens diem suum obiit (En tibi, omni adhucitâ cautelâ homicidium merè cauiale & omnino involuntarium. Simile quid facile posset contingere in nostro casu quoad abortum) Respondit Rontifex: Fraternitati tuae respondemus, quod licet ipse Monachus multum deliquerit alienum officium usurpando, quod sibi minimè congruebat: si tamen causâ pietatis, & non cupiditatis id egerit, & peritus erat in arte Chyrurgia, omnemque studuit, quam debuit diligentiam adhibere, non est ex eo, quod per culpam mulieris contra consilium ejus accidit, adeo reprehendus, quod non post satisfactionem condignam, cum eo misericorditer agi possit, quod Divina Officia valeat celebrare; alioquin interdicenda est ei. Sacerdotalis Ordinis excusio in rigore. Sic Pontifex. Quamvis autem tale non sit verum formale homicidium, censetur tamen homicidium ex interpretatione Juris, ob reverentiam Sacrorum, ad irregularitatem inducendam sufficiens, ut notat *Fillius* *cit. q. 10.* Nihilominus talem adhuc ab irregularitate non improbabiliter liberant *Coninck*, *Joannes Praepositus*, eosque citans *Tamburinus* *hic c. 15. §. 4.*

760 Theol. Sacrament. Pars IV. Cap. IV.
num. 11. & licet ante pluribus locis contrari-
tandem etiam secutus est Diana part. 11. no-
7. resol. 8. apud eundem. Idque ex alio dñe
fo intellectu illitus apicis, quem si suggeret Glosa
ibid. V. alioquin, id est, si non erat peritus,
non adhibuit diligentiam, quam debet,
aut ex cupiditate fecit: tunc scilicet in-
dicanda est in sacerdotalis Ordinis exten-
sione: ergo alias non, si erat arte peritus,
adhibuit debitam diligentiam, &c. Sed in præ-
ego non ausim recedere a communissimo in-
tellectu illius Sacri Canonis.

647 Exceptio alia necessaria est: nisi actio illa
licita de se, aut in his circumstantiis person-
um, loci, temporis, instrumentorum &c. ha-
& nunc adeo sit periculosa ad abortum vel ho-
miciidium causandum, vel ita connexa cum per-
iculo abortus vel homicidii, ut nemo nisi stu-
etus vel mentis impos exerceat talem actionem,
quin velit occidere vel abortum procurare; si
adeo ut peccet contra jus naturæ præcisæ ratio-
ne periculi occidendi, cui ita operans hic &
nunc se exponit: ut si ferias punctum circa po-
stus, cæsim in capite, si fuste percutias in capi-
te præsertim personæ teneræ vel pueri, aut in
nostro casu ita vehementer percutias, tundas,
terreas mulierem gravidam, ut percussio vel
metus incussio adeo sit manifesta causa abortus
vel mortis, ut percutiens vel metum incutens
cujusvis prudentis arbitrio reputetur, perinde ac-
tum abortum vel homicidium vellet ac intendere.

ket (ut benè explicat Molina tomo 4. tractat. 3. cisp. 3. num. 6.) secuto abortu vel homicidio, utique omnium calculo pronuntiandus erit irregularis, idque ex delicto homicidii voluntarii, non casualis. Quamvis enim eo casu, tu directe actu formaliter & explicitè non intenderes accidere, vel abortum procurare, sed solum v. g. acrem vindictam sumere: Attamen ipso facto (nisi stultus sis) tacitè vis, & semper præsumeris in causâ tam periculosâ voluisse mali-
tiosè ipsum abortum vel homicidium; etenim impossibile videtur, quod homo mentis compos tunc periculum tam manifestum non ad-
vertat: & si advertas, nec caveas imò nec cavere possis, nisi desistendo ab actione tam periculosâ, nec tamen desistas, quid tandem aliud velle po-
tes, quam occidere? Posito tamen raro casu, quo talia agendo, bonâ fide reverâ nullum mortis periculum advertens, aut quid advertas, sufficieni cautelâ excludere conatus, abortum vel homicidium revera nullo modo intendisses, coram Deo & in conscientia te non fore irregu-
larem, cum aliis merito pronuntiat Tamburinus
e. 15. §. 2. Nam in foro externo te semper præsumendum irregularē non est dubium, ut in simili innui *supra num. 741.*

Tandem quid de abortu vel alio homicidio? 748
merè casuali ex errore facto? Titius adulter,
præter uxorem etiam ancillam imprægnavit,
sed ad evitandam infamiam, & pœnas, potio-
nem abortivam præparavit ancillæ: quæ contra

B b b

ejus

ejus intentionem per errorem potata ab uno
prægnante, eam abortire fecit fœtum diu in-
matum. Causa venenum paravit inimico, in
simili errore, potatum ab alio amicissimo, con-
brevi extinxit, & ita in similibus? Ceterum ei
talem non committere homicidium formali-
ter, ac proinde ex illo homicidio merè culpi
& materiali, nec in casu nostro, aut si alius oc-
cisor Clericus fuisset, excommunicationem Sanc-
ti V. vel Canonis incurrere. Communis DD.
Sanchez l. 9. de Matrinson. disp. 32. n. 17. Mili-
lina, Coninck, Fragosus, Fagundez, Portellus
eoque citans Diana part. 9. tract. 4. resolu-
31. Tamburinus l. 6. Decalogi c. 4. s. 3. non
26. Ratio est; quia quamvis talis principali in-
tentione procurandi hunc abortum, aut occi-
dendi hunc hominem, peccaverit gravissime
alius tamen abortus fecutus, aut aliud homici-
dium est ei simpliciter involuntarium, ideoque
sicut à culpa, ita & à poena homicidii vacans.
At quid si uxor potionem illam potasset marito
inspiciente, sed monere vel contradicere non
audente? Idemque est in alio casu veneni pos-
si. Resolvit optimè Lugo disp. 8. de justit. 16.
6. num. 86. in simillimo casu sibi proposito, hi
omnino verbis: Quidam ut alium occideret
sicut veneno infecit, quam illi in prandio ap-
posuit: quidam autem, qui proximè assidebat,
venenatæ pulchritudine allactus, eam vi-
cino arripuit, quod dum delinquens adverteret
dissimulavit, ne se ipsum, suumque maleficium

proderet, ac permisit amicum illum comedere, qui poſtea veneno interiit. Censui hunc non fuſſe homicidiam vel irregularem: quia periculum non prævidit, & poſtea non tenebatur, cum tanto periculo impedire dampnum; quod cum non fuerit intentum, nec præviſum, non fuit ejus cauſa, qui ſicum venenavit, ſed per accidens & præter intentionem evenit, licet ex actione illicitâ & inuſtâ erga illum, quem occidere volebat, non tamen inuſtâ erga eum, qui occiſus eſt. *Hec Lugo.* Eadem omnino ratio eſt de potionē ab uxore, vidente marito, potata. Eadēmque ratione resolvendum de mandante vel procurante abortum fieri vel homicidium per alium, ſi mandatarius, vel commiffarius per errorem aliam pro alia abortire faciat, alium pro alio occidat: eoque caſu a mandante non incurri irregulatatem ex voluntario homicidio indiſpensabilem. Epifcopo, reſponſum eſt a Cardinale Caraffa Epifcopo Hieracensi anno 1587. ut habetur in noviſſimis editionibus Concilii Tridentini *ad Seſſ. 14. c. 7. de reform.* Pro abortu, vel quovis homicidio dubie cauſato.

REGULA I.

Quoad Irregularitatem.

Quandocunque conſtat de corpore delicti, 749 ſeu ipſo homicidio factō ex aliqua tua actione vel cooperatione, quando nimis certum eſt, foetum animatum abortitum, aut alium modo

hominem esse mortuum vel occisum, te aliquando concurrente, dubitatur autem solum, tua actio vel cooperatio fuerit efficax, vel huiusciens ad causandum abortum vel homicidium quod forte etiam aliundè, seclusa tuâ actione vel cooperatione, causatum fuisset, irregularis omnino habendus es, & interim à Sacris abstinere debes. Ita enim expressè statuuntur *Canones rit. de homicidio.* Imprimis c. 12. *andientiam.* Posito casu de Presbytero, correctionis causâ famulum cingulo percutientem cultrô, vaginâ cingulo appensâ, elaplo vulneravit, qui postea à vulnero quidem convalevit, superveniente alia infirmitate, obiit. Dubitamus autem, utrum mors ex vulnero, an vero ex morbo superveniente tantum secuta sit, & ideo Presbyter ut irregularis à Sacris arcendus sit. Respondet Pontifex Clemens III. quod sic: *si appareat, illum alia infirmitate obiisse: cum in dubiis semitam debeamus eligere tutiorem.* Rursus cap. 18. *Significasti,* posito alio calo de Presbytero, qui furem Ecclesiæ ornamenti auferentem ligone percussit, postea à supervenientibus Parochianis cum gladiis & fustibus penitus occisum. Hinc orto dubio: an ex foliis percussionibus Parochianorum, an vero ipsius Parochi obierit, ideoque Sacerdos censendus sit irregularis? Respondet Pontifex Innocentius III. *In hoc dubio tanquam homicida debet haberi Sacerdos, et si forte homicida non fuerit, Sacerdoti Officium abstinere debet; cum in*

Sect. IV. De abortu fœtus inanimati. 765
casu cessare, si tuitius, quam temere celebrare,
pro eo, quod in altero nullum, in reliquo vero
magnum periculum timeatur. Tandem c. pen-
ult. Petition tua. Proponit Clericus casum, se
cum ceteris Clericis & Laicis occurrisse irruen-
tibus in castrum hostibus Dominicæ Crucis, hinc
inde occisis plurimis, se quoque aliquos percul-
sisse, dubitare autem de alicuius occisione, ideo-
que irregularitate contracta: Respondet idem
Pontifex: Mandamus quatenus, si de interfe-
ctione cuiusquam in illo confidit tua conscientia
te remordeat, a ministerio Altaris abstineas re-
verenter, cum sit consilium in ejusmodi dubio
abstinere, quam temere celebrars. Ita sacri
Canones.

Consimiles casus certæ irregularitatis sub al-750
legatis Canonibus manifeste comprehensi pos-
sunt esse varii. Titius v. g. venenum porrexit
cuidam, ut interiret, & illo inscio aliud effica-
cium venenum propinatum fuit: dubitat ex-
gò Titius, an venenum suum efficax fuerit ad
mortem, nec ne, an potius alterius venenum
soltum mortem causarit: secutâ morte irregu-
laris est. Cajus applicavit causam v. g. phar-
macum ad abortum fœtus animati effectu &
vero homicidio secuto, posteâ dubitat, an cau-
sa illa vel potio à se applicata fuerit sufficiens &
efficax ad causandum abortum, an verò causa-
tus fuerit ex vi alterius causæ, ut violentâ com-
pressione prægnantis: omnino habendus est ir-
regularis. Item si consilium dedisti Titio ad
occi-

766 *Theol. Sacrament. Pars IV. Cap. IV.*
occidendum Cajum, homicidio jam pa-
comperis, Titum capitales gessisse inimici-
adversus eundem Cajum, eique jam alias mo-
tem minatum vel machinatum: dubitas ergo
num is occiderit motus ex vi tui consilii, in fo-
lum ex privata inimicitia; aut similiter in no-
casu, suasisti Titiae, à te vel alio imprægnata
cere abortum foetos animati, effectu fecuto, in-
telligis eam jam antea abortum attentasse, du-
bitasque similiter de efficacia tui consilii. In-
gularem te pronuntiant sanè communiter Do-
ctores apud Diānam p. 7. tr. 5. resol. 26. ex in-
tellectu eorundem SS. Canonum. Attamen
cum Sacri Canones allegati in dubio homi-
cidi irregularitatem statuentes, & in re odi-
strictè interpretandi, expresse solum loqua-
de homicidio dubiè, sed physicè patrato, ut in-
tuenti patet, satis probabile est, non debere ex-
tendi ad homicidium dubiè, sed moraliter tan-
tum causatum ex tuo consilio, suāsu, conser-
su, in modo dictis & similibus casibus. Ita Tan-
bur, hic c. 5. à n. 11. citans Suarez, utriusque
Sanchez, Azorium, Merollam, Gibelinum
Joan. Prepositum, aliósque citantem Diānam
p. 11. tr. 6. resol. 24. & 25. (quam partem
nondum vidi.) Ratio jam insinuata est. In-
gularitas enim hæc imponitur homicidio dubi-
commisso: at valde differunt homicidium com-
mittere, & ad homicidium dare consilium, in
moraliter tantum concurrere: ergo probabo
valde est, eam irregularitatem, utpote penam

pp. IV.
n pars
nimic
alias mo
itas ergo
ii, in lo
r in solv
gnatiz
ecuto, i
tasse, d
lii. Im
iter Do
6. can
Attamen
homo
re odio
o, ut i
ebere e
liter tan
confer
ita Tan
trumq
elinum
Dian
tem eg
t. In
io dub
um, vi
probab
ponant
80

Set. IV. De abortu fatus animati. 767
& ideo strictè interpretandam, non extendi ad
consilientem & dubitantem, an suo consilio mo
raliter verè influxerit in homicidium. Et hinc
sit

REGULA II.

Quoad eandem Irregularitatem.

Quandounque non constat, sed verè dubita
tur de ipso corpore delicti, utrum revera
abortus foetus animati, aliudve homicidium vel
mors hominis ex tua actione vel cooperatione,
seu physica, seu morali, ad causandum illud facta
secutum sit, nec ne; post factam diligentem in
quisitionem dubio perseverante, nulla timenda
est irregularitas. v. g. scit aliquis percussisse gra
viter, vulnerasse hominem, exploisse in hostem
in bello seu justè seu injustè: dubitat autem in
vincibiliter, an inde mors secuta sit: scis te alte
ri mandatum, consilium, consensum vel auxilium
præbuisse ad aliquem occidendum; dubitas si
militer, an is obsecutus, reipsa occiderit; an verò
ponitens omnino intermiserit: aut si forte inva
sit, percussit, vulneravit, num ex eo vulnerè mor
tuus fuerit, an verò convaluerit: & denique in
casu hostro: scio me causam applicasse, consi
lum dedisse vel auxilium, aut aliter induxisse
fœminam ad abortum procurandum, dubito au
tem, an omnino abortus aliquis secutus sit, aut
si constet, abortum aliquem esse secutum, dubi
atur, & neque ex die coitus, neque ex signis ma
teriæ ejectæ, neque aliunde constare potest,
ideo

768 *Theol. Sacrament. Pars IV. Cap. IV.*
num fœtus jam fuerit animatus, & ida-
homicidium patrattum, nec ne? &c. Taliter in
quām, dubitans, dēbet quidem omnem mora-
liter possibilem diligentiam adhibere ad inqu-
rendam veritatem, & interim quamdiu spe-
pereit veritatem cognoscendi, abstinere. Se-
crys, quantum potest sine scandalo vel alio gravi
incommodo: quod si tandem adhibita fructu-
diligentia dubium invincibile perseveret, ir-
regularitatem securè ne timeat, seque eā pœna-
berum credat. Ita universaliter contra *Nau-
rum, Sotum, Sanchez, Molinam*, & omni-
communem Doctorum, maximè quoad dubium
de animatione fœtūs aborti, apud *Dianam mo-
ritandū*, jam tenet communis & tuta Recen-
tiorum sententia, quos citant & sequuntur *Franci-
cisc. Bardi de conscient. discept. 6. c. 7. §. 4. Th.*
Tambur. cit. c. 5. §. un. & l. l. in Decal. c. 3. §. 1.
*V. Irregularitas n. 2. aliisque relatis probabili-
censet Diana p. 4. rr. 2. resol. 16. & p. 7. rr. 5. resol.*
24. Ratio sufficientissima sumitur ex duplice prae-
cipio: Unum est: *Non est ponenda irregulari-
tas, nisi in casibus jure expressis, saepe cit. c. 1.*
*qui de sent. Excomm. in 6. Alterum est: Odi-
sa restringi convenit, non ampliari: juxta*
Reg. 15. in 6. Atqui Canones allegati omnes
(ex quorum constitutione præcisè inducitur
irregularitas in dubio homicidii) expressè lo-
quuntur solum in casibus, quibus constabat ne
quidè de corpore delicti, seu homicidio patr-
to, atque in subiecto certo capaci mortis, & lo-
cum dubitabatur de cooperatoris vel causa po-

fitæ efficaciâ vel sufficientiâ ad mortem; seu, à quo, variis concurrentibus, mors sit illata; ergo sacri illi Canones non sunt extendendi ad casus nostros longè diversissimos, quibus de ipso corpore delicti seu homicidio vel morte causatâ ambigitur invincibiliter.

Regula hæc universaliter vera est in quocun-⁷⁵² que dubio. I. Non tantum in dubio *Facti*, quando scilicet dubitatur de ipso homicidio factio, de quo haec tenus locuti sumus, sed etiam, & multò magis, in dubio *Juris*, quando nimis dubitatur, an pro tali factio irregularitas aliqua decreta sit, aut non? nisi dubiè, ambiguè vel obscurè habeatur: sic enim in jure expressa non est. II. Non est tantum in dubio *negativo*, quando videlicet intellectus merè ancepit hæret, nullam habens rationem probabilem inclinandi in unam vel alteram partem, an sit, nec ne homicidium commissum: tunc etiam poteris eligere quamlibet partem etiam tibi faventem, etiam si oppositæ rationes probabiores videantur: sequendo enim probabilem sententiam semper prudenter te geris; juxta communem doctrinam in materia de conscientia. III. A fortiori securus eris, si haberas rationem probabilem pro te v. g. homicidium non esse secutum, & solum negativè dubites de opposito, nulla apparente ratione probabili in oppositum. IV. Contrà verò, si adsint rationes probabiles contra te, v. g. prudenter judicas te reverè occidisse, & solum negativo dubio ambigis, forte non occidisse, nullâ habitâ ratione

Parte IV.

Ccc.

pro-

770 *Theol. Sacrament. Pars IV. Cap. IV.*
probabili, unde judices ex tuâ actione, confilo
auxilio mortem non esse secutam, prout fuit in
casu supra allato, c. *peritio tua*: & esset, si aliquem
à te globô tactum videres ex equo ruentem, &
nullo indicio vel ratione probabili apparet,
mortem evasisse: Atque in nostro casu, si phar-
macum efficax applicâsti ad causandum abortum
fœtûs jam certò animati, & postea similiter me-
rè negativè ambigas de effectu secuto: In his
similibus casibus te irregulararem habendum, me-
ritò declarant Thomas Tamburinus *cit. c. 5. b.*
un. num. 17. rationem dans: *Quia tunc pruden-*
ter apparet tantum ratio incursus in irregularitate-
tem; & nulla apparet ratio evasioneis seu libe-
rtionis ab ilia: & P. Thesaurus apud Dianam
p. 7. tratt. 5. resol. 25. rationem dans: *Quia lie-*
facta in dubio non presumantur, fallit, quando-
sunt solita fieri. L. ult. C. de fid. Instr. Majes-
dus conclus. 732. n. 5. & 7. Sic ille.

REGULA TERTIA.

Quoad Excommunicationem & alias pa-
nas universim.

753 **I**N omnibus Juribus & Legibus poenâlibus,
etiam censurarum & irregularitatum: no-
tantum in dubio *Juris*, quando dubitatur, si
pro tali facto vel casu aliqua poena, censura, ir-
regularitas quæcunque lege, decreta sit: sed etiam
in dubio *Facti*, quando verè & invincibiliter du-
bitatur, an quis commiserit tale Factum, propter
quod constat decretam esse poenam, censuram,
irregularitatem, nemo censendus est ligatus.

exceptâ solâ irregularitate ex delicto homicidii voluntarii, constante corpore delicti. Comunis jam & sectira sententia, quam cum allis allegatis, docent Suarez de cens. disp. 5. sect. 5. & 6. Sanchez l. 1. Moral. c. 10. latissimè. Fillius tract. 20. c. 4. Layman. lib. 1. tr. 1. c. 5. n. 39. Franciscus Bardi de conscient. discept. 6. c. 7. §. 2. Ratio est: quia in dubio factum non præsumitur: & specialiter: *Nemo in dubiis præsumitur delinquisse. L. merito ff. pro socio.* Ergo delictum aliquod facto vel eventu completum fuisse, indéque consequens poena, non præsumi, sed demonstrari debet. Deinde leges poenales & censuræ tantum ferunt delictum simpliciter: sed delictum dubium non est delictum simpliciter. Certè poena ordinaria statuta delicto certo non est imponenda delicto dubio, sed alia arbitraria seu extraordinaria, secundum qualitatem dubii. Tandem omnia Jura clamant: *Reum dubium esse absolvendum. In dubio neminem condemnandum: In poenis benigniorem interpretationem faciendum. Odia restringi, favores, ampliari oportere.* Quæ sicut in aliis legibus poenibus, ita sanè etiam in censuris, & irregularitatibus ex delicto (nisi ipsa Jura aliud exprimant, prout exprimunt in solo casu in regula excepto) & foro conscientiæ locum habere debent: quod si enim Judex neminem punire debet, sed absolvere, si delictum, ob quod Juris poena decreta est, dubium, vel sufficier cognitum non sit: multò minus in foro conscientiæ aliquis seipsum condemnare & pœ-

nam in se exequi tenetur, v. g. abstinere à Sanc-
tanquam excommunicatus, suspensus, irregu-
ris, donec delictum certum & exploratum
ut, si verè dubites, an homo ille Clericus
quem percussisti, quamvis temerè percussisti
non sine suspicione vel formidine esse fortis Cler-
icum? si tamen postea veritatem deprehendere
non possis, non debes te excommunicare
reputare: quia licet constet de percussione, no-
tamen constat de percussione Clerici, quae si
eā censurā punitur, *can. si quis suadente. Simil-*
ter si quis etiam temerè & malâ fide sacram Ord-
inem suscepit, dubitans v. g. utrūm etatem et
quisitam habeat, an legitimè natus sit, an una
unica virgo accederit, &c. si postea veritatem
deprehendere non possit, non est censendus in
regularis, ac suspensionis censuram incurville
quamvis sic temerè accedens & suspicans per-
caret, & perseverante dubio, nisi necessitas ur-
geat, à sacro ministerio abstinere debeat, dono
certior fiat, quandiu nimirum certiorem sic
posse spes est. Ex communi Layman. *cit. §. 4. 38.* Sic tandem in casu nostro quomodolibet
figurabili: sive dubiretur, an ex tua aetione et
cooperatione reverè abortus aliquis fecitus in-
necne: sive constet abortum esse factum, dubi-
etur autem invincibiliter, fueritne fetus in-
animatus nec ne: sive etiam constet fuisse au-
matum, dubitetur autem similiter, an reipsa aet-
i vi tuae actionis vel cooperationis, iussionis, co-
silii, medii applicati causatus fuerit, an aliquantum
secundum

securè censeas, te liberum esse ab excommunicatione, aliisque poenis tam Constitutionis Sixtinæ, quam Juris communis sect. 2. explicatis: semper enim dubitas, an comiseris delictum illud, propter quod decreta est ejusmodi poena. Excipe tamen id ipsum, quod n. 752. num. IV. exceptum est.

Et hactenus de Matrimonio, & annexis, ac de fœdo *Abortu*, ad pulchram tamen DEI Gloriæ, ut sit & maneat

ABORTU
Solis usque ad Occasum
LAUDABILE NOMEN
DOMINI.

IN.